

**ІННОВАЦІЇ
У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ТА МИСТЕЦТВІ
матеріали
XI Всеукраїнських наукових читань
здобувачів мистецької освіти**

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
ЗВО «Університет Короля Данила»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
ДНУ «Інститут модернізації освіти»

ІННОВАЦІЇ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ТА МИСТЕЦТВІ

матеріали

**XI Всеукраїнських наукових читань
здобувачів мистецької освіти**

Рівне
2024

УДК 372.878

I 57

Інновації у музичній освіті та мистецтві: матеріали XI Всеукраїнських наукових читань здобувачів мистецької освіти, Рівне 23 травня 2024 р. / упор. Прокопович Т. Ю. – Рівне: Відок, 2024. – 46с.

Рецензенти:

Сверлюк Я. В., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету

Толошняк Н. А., кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри естрадно-вокального мистецтва ЗВО «Університет Кароля Данила»

Цюряк І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Житомирського державного університету ім. Івана Франка

У збірнику опубліковані науково-пошукові роботи здобувачів вищої освіти, присвячені розв'язанню актуальних проблем музичної педагогіки та музикознавства.

Відповідальність за добір фактів і викладення матеріалу несуть автори.

Схвалено до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету

(Протокол №11 від 31.10.2024р.)

© СНТ ФММ РДГУ, 2024

«Етюди середньої важкості», «Здрастуй, школо!», «24 прелюдії для фортепіано». Творчість митця в даній галузі охоплює багато жанрів (п'єси, етюди, мініатюри) та спрямована для всіх вікових груп учнів-піаністів, починаючи з початківців і закінчуючи учнями старшого шкільного віку [2].

Ми вважаємо, що фортепіанна музика для дітей І. Берковича може бути не лише репертуаром ДМШ, а й використовуватись на уроках музичного мистецтва в початковій школі. Зокрема, можна ознайомити молодших школярів з поняттям «варіації» та особливостями обробки народних мелодій на основі фортепіанного циклу І. Берковича «Шість варіацій на тему української народної пісні «По дорозі жук, жук». А програмні мініатюри «Українська мелодія» та «Казка» використати для стимулювання в учнів образного сприймання музики.

На уроці музичного мистецтва в 3 класі з теми «Краса народного мистецтва» за підручником «Мистецтво» О. Калініченко, Л. Аристової [3, с. 10-11] пропонуємо для слухання фортепіанну обробку мелодії української народної пісні «Ой лопнув обруч». Під час прослуховування звертаємо увагу дітей на мелодію, її подібність до оригіналу та особливість супроводу. Після аналізу твору учням пропонується інтерпретація з використанням елементарних інструментів – гра «Оркестр». Учні за допомогою вчителя розподіляють пар тії: клавеси – ритм мелодії, бубни – сильна доля, маракаси – слабка.

На уроках музичного мистецтва в 1 класі з теми «Запрошує театр» або з теми «Казкові пригоди» за підручником «Мистецтво» Л. Аристової, Н. Чен [1] можна використати фортепіанну п'єсу «Казка», що стимулюватиме учнів до створення театральних казкових образів, сюжетів.

Таким чином, фортепіанна музика для дітей І. Берковича є не лише репертуаром юних піаністів, але й музикою для сприймання для молодших школярів на уроках музичного мистецтва. Завдяки фортепіанним творам композитора ми можемо прищепити учням зацікавленість до української пісні, ознайомити з поняттями фортепіанної п'єси, варіації, розвинути навички емоційно осмисленого сприйняття музики, уміння аналізувати засоби музичної виразності, уяву, творче мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристова Л., Чен Н. *Мистецтво*: підруч. для 1 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2023. 164с.
2. Беркович Ісаак. *Українські композитори*: біо-бібліографічний довідник / упор. Марія Дитиняк. Довідник № 14.: Едмонтон Альберта, 1986. С. 21.
3. Калініченко О. В., Аристова Л. С. *Мистецтво*: підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: «Освіта», 2020. 128 с.
4. *Фортепіанні твори українських композиторів для 1 -5 класів*: навч.-метод. видання «Музична школа». 2016. №7 (93). Київ: ТОВ «Наш формат». 56 с.

Люмах Яна

ФОРТЕПІАННА МУЗИКА ДЛЯ ДІТЕЙ МИРОСЛАВИ ТЕРЕЩУК-ШЕНТЮРК НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Вагомою частиною української музичної культури є фортепіанна музика, яка не лише є джерелом насолоди та розваги, але потужним засобом

розумового, емоційного, соціального та фізичного розвитку підрастаючого покоління. Навчання дітей на кращих зразках фортепіанної музики сприяє розвитку самооцінки, впевненості в собі, виховує естетичні смаки, інтереси, повагу до мистецької спадщини, стимулює творчий потенціал.

Більшість сучасних досліджень з питань фортепіанної музики складають публікації, навчально-методичні посібники, спрямовані на виконавські, інтерпретаційні аспекти. На часі є розгляд дидактично-методичних аспектів сучасного фортепіанного репертуару для дітей.

Метою нашого дослідження є аналіз фортепіанної творчості для дітей Мирослави Терещук-Шентюрк, акцентування уваги на використанні творів композиторки на уроках музичного мистецтва в початковій школі.

Мирослава Терещук-Шентюрк народилась на Рівненщині у сім'ї музикантів, закінчила музично-педагогічний факультет Рівненського державного гуманітарного університету у 2003 році. З п'ятнадцяти років почала писати музику: пісні та фортепіанні п'єси. Як викладач англійської мови Рівненського державного гуманітарного університету, написала посібник для студентів «English with the stars». У ньому вона реалізувала власну ідею та представила розробки емоційного підходу до вивчення іноземної мови через музику. З 2009 року живе в Анталії (Туреччина), продовжує створювати музику, імпровізувати. Сьогодні вона також займається з учнями-піаністами, які є її натхненням для фортепіанної творчості[1].

Улюбленим інструментом для творчості молоді композиторки є фортепіано, але вона пише для ансамблів скрипки, віолончелі з фортепіано. А її фортепіанні твори сьогодні перекладаються для бандури, струнних оркестрів та ансамблів.

У доробку молоді композиторки наразі нараховується вже 10 збірок фортепіанних творів, в яких є композиції як для дітей, так і для дорослих, серед них: «Дитинство з музикою», «Музична веселка», «Музичні ескізи», «Музична планета», «Музичні промені», «Мої 12 місяців», «Солов'їна країна», «Українські ігри» та ін.

Збірка «Майбутньому віртуозу. Крок за кроком» розрахована на дітей молодшого і середнього шкільного віку. У ній зібрані невеликі за об'ємом програмні п'єси, які допоможуть учням-початківцям зробити свої перші кроки в навчанні гри на фортепіано: «Лірична сонатина», «Вальс львівських квіткарок», «Маленька інвенція», «Менует. Одного разу в Луврі» та ін. Збірка містить ансамблі для гри в чотири руки: «Одеське танго», «Я піду в далекі гори», «Порічки», «По гриби».

Слушно наголосити, що творчість композиторки може бути використана в системі загальної музичної освіти – на уроках музичного мистецтва в початковій школі. Дитяча фортепіанна музика М. Терещук-Шентюрк відіграє важливу роль у розвитку технічних можливостей, художнього мислення та естетичного смаку юного виконавця завдяки своїй образній рівноманітності, варіаційному розвитку мелодій, динамічному нюансуванню, регістровим змінам та ін.

На уроках музичного мистецтва в початковій школі ми пропонуємо використати такі програмні фортепіанні мініатюри: «Працьовита бджілка»,

«Мамина мелодія», «Танець ноток», «Звуки лісу», «Вальс Мальвіни», «Осінь», «Кораблик». П'єси з конкретними та зрозумілими молодшим школярам образами природи, героїв казок, оповідань сприятимуть розвитку конкретно - образного мислення, яскравої уяви.

Проаналізуємо твір «Працьовита бджілка» М. Терещук-Шентюрк, який, на нашу думку, варто застосовувати в другому класі на уроці музичного мистецтва з теми «Мандрівка рідним краєм» або «Весняне різнобарв'я» за підручником «Мистецтво» для 2 класу (автори Т. Рубля, І. Мед, Т.Щеглова).

У вступному слові перед слуханням фортепіанної п'єси розповідаємо учням про життя бджілок, їхню наполегливу працюовитість, для прикладу можна порівняти працю дітей, запитати чи прибирають вони свої іграшки, чи застеляють ліжко зранку, чи допомагають мамі тощо. Перед прослуховуванням пропонуємо дати дітям завдання: «Яких бджілок змалювала музика?».

Після прослуховування учні розповідають свої «картинки про бджіл». Вчитель підтримує бесіду питаннями: «Як музика змогла намалювати комах? Якою була мелодія? Як можна назвати п'єсу?»). Учні описують мелодію як веселу, жваву, рухливу бджілку, яка швидко лігає від однієї квітки до іншої. Так вони привчаються до аналізу музики, описують темп, який використав композитор, висловлюють свої бачення та варіанти назви даної композиції: «Бджілки збирають мед», «Бджілки-трудівниці», «Веселі бджілки» та ін.

Можна зупинитись на поняттях динаміки твору, описати динамічні відтінки, використані у п'єсі. Мелодія звучить форте (голосно) – це «бджілка шукає собі нектар, квіточку, над якою буде працювати, вона лігає швидко і жваво, тому що хоче швидше приступити до роботи, голосно дзичить», а моментами звучить піано (тихо) – бджілка знайшла квіточку, збирає нектар, і звуки при цьому не видає.

Після аналізу «Працьовитої бджілки» учні ознайомляться з жанром та поняттям фортепіанної п'єси – невеликого музичного твору для одного інструменту (інструментального твору).

Під час другого прослуховування твору пропонуємо організувати гру «Квіти і бджілки». Одній групі дітей даємо в руки паперові квіти на паличках, іншій – паперові бджілки на паличках. Коли музика звучить голосно, діти з бджілками «лігають», а коли тихо – діти з бджілками «прилігають» до квіток, «сідають збирати нектар».

Отже, фортепіанна музика для дітей Мирослави Терещук-Шентюрк має великий освітній та розвивальний потенціал, як для учнів ДМШ, так і для молодших школярів. Яскрава образність, доступність дитячому сприйманню ставлять її в один ряд з класичним репертуаром для дітей вітчизняних та зарубіжних композиторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Випускники – наша гордість*. Музично-педагогічна освіта: сайт спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). URL: <http://surl.li/swgbo>
2. Кіреєва В. Г., Логвиненко Н. І. *Сучасні тенденції українського фортепіанного репертуару*. Наука. Релігія. Суспільство. 2012. №1. С.92–96.

Машталер Надія

ПОСТАТЬ ЮРІЯ ЩУРОВСЬКОГО У СИСТЕМІ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку музичного мистецтва, зокрема в часі боротьби з російським загарбником, важливими постають проблеми відновлення наших національних традицій, культурної спадщини й поверненні імен маловідомих чи призабутих українських композиторів, виконавців і педагогів.

Саме до цієї когорти й належить член Спілки композиторів України Юрій Щуровський. Митець, впродовж усього життя віддавався своїй улюбленій справі – творчості в сфері музики, педагогічній справі, редагуванню музичної і педагогічної літератури у державному видавництві «Музична Україна». Своєю багатожанровою творчістю він збагатив скарбницю української музики. Нажаль нині його спадщина залишається у затінку, крім творів педагогічного скерування, які постійно виконуються у репертуарі вихованців музичних шкіл.

Дослідженням життєтворчості Ю. Щуровського фрагментарно займалися Н. Назар, В. Дородько, Т. Омельченко, автори довідникових видань М. Дитиняк, А. Муха, Н. Палідвор-Соневицька і І. Соневицький. Поліфонічні жанри Щуровського досліджували Т. Ємельянова і Р. Сулім. Важливим внеском у вивчення творчості композитора стала монографія доньки митця, музикознавиці Наталії Назар, яка побачила світ у 2004 році й до сьогодні вважається єдиним ґрунтовним виданням про видатного митця.

Народився Юрій Щуровський у Києві 28 квітня 1927 року в творчій та високодуховній українській родині, корені якої сягають доби Запорзької Січі. Свідченням цього є дані «Реєстру війська Запорзького» за 1649 рік, згідно з якими, пращур композитора – Іван Щуровський служив в Кочубеєвській сотні Уманського полку разом з Іваном Богуном [6]. Батько композитора Сергій Щуровський – випускник Київської духовної семінарії та один із перших випускників Київського медичного інституту, фаховий лікар. Володіючи чудовим теноровим тембром голосу, він співав у хоровій капелі «Думка» під керівництвом Нестора Городовенка. Мати майбутнього композитора – Олена Щуровська (з дому Серафимович), випускниця Київського реально го училища ім. М. Хорошилової, займалася живописом [4, 20–21].

Нелегким був життєвий шлях Ю. Щуровського. У 1932-1936 роках довелося жити в Казахстані, куди батька скерували на роботу. Згодом були важкі роки війни, перебування в підпіллі, навчання в будівельному технікумі залізничного транспорту. Любов до музики все ж скерувала талановитого юнака до навчання у вечірній школі при Київській консерваторії. Через рік він уже був в лавах студентів консерваторії, здобуваючи освіту у провідних музикантів-педагогів, зокрема у класі композиції Б. Лятошинського [3, 7].

Загалом у доробку композитора понад двісті творів: б алет, дві кантати, три симфонії, три увертюри, камерно-інструментальна музика, музика до одинадцяти кінофільмів. Важливе місце у мистецькій спадщині композитора